

2,522 1/1

Wyjaśnienia do Przepisów legalizacyjnych o odważnikach użytko- wych zwyczajnych do szalek normalnych (POM poz. 2,522/1,2).

6. 8. 36.

Pręty mosiężne okrągłe przeciągane, które w myśl PL 2,522/1,2 powinny być stosowane do wy-
robu odważników mosiężnych wielkości 20 *dkg* i mniejszych, zawierają około 58% Cu (miedzi),
2% Pb (ołowiu) i 40% Zn (cynku). Skład ten prawie nie ulega zmianie z powodu znormalizowania
mosiądzu handlowego ciągnionego.

Wprawdzie i skład mosiądzu lanego jest znormalizowany ($63 \div 67\%$ Cu, $< 3\%$ Pb i reszta Zn),
ale, ponieważ skład ten można prawie dowolnie zmieniać podczas przygotowywania odlewu, otrzymuje się
w rzeczywistości różne rodzaje mosiądzu. Odważniki odlane z takiego mosiądzu zawierają prawie
zawsze znacznie większą zawartość procentową cynku i ołowiu, niż ta, która wynika ze znormalizo-
wanego składu mosiądzu lanego.

Cynk posiada dużą zdolność odbarwiania miedzi zawartej w mosiądzu. Miedź posiada swoistą
barwę czerwoną. Mosiądz zawierający około 70% Cu jest czerwono-żółty. W miarę zwiększania się
procentowej zawartości Zn mosiądz jaśnieje, przy 40% Zn jest jasnożółty, przy 50% Zn — złoto-
żółty. Przy 60% Zn mosiądz jest srebrno-biały, a przy 80% Zn mosiądz nabiera niebiesko-białej
barwy czystego cynku.

Ponieważ ze wszystkich składników mosiądzu cynk jest najtańszy, wytwórca stara się go dać
jak najwięcej do odlewu, aby obniżyć własne koszty produkcji. Jednakże duży procent cynku
(45% Zn) powoduje, że mosiądz jest bardzo twardy i kruchy, trudny w obróbce. Poza tym cynk
intensywnie odbarwia mosiądz, toteż aby mosiądz zachował barwę żółtą oraz aby był łatwiejszy w ob-
róbce dodają niektórzy wytwórcy więcej niż 3% Pb, przez co mosiądz upodabnia się do mosiądzu
znormalizowanego. Wprawdzie ołów potania wyrób i zwiększa obrabialność mosiądzu, czyni jednak
materiał miękkim, a tym samym pogarsza sprawność mierniczą odważnika (§ 9 PL 2,03/3). Niektóre
odważniki mosiężne były wykonywane z tak miękkiego mosiądzu, że ulegały widocznemu odkształce-
niu (rozklepaniu) dna i pokaleczeniu całej powierzchni odważnika już w okresie ważności legalizacji.
Powyższe okoliczności spowodowały, że zostało wydane zarządzenie stosowania do wyrobu mniej-
szych odważników wyłącznie mosiądzu ciągnionego.

GŁÓWNY URZĄD MIAR

GUM Nr 36.L1331.1.

Przepisy obowiązujące w miernictwie.

Zbiór wydawany przez Główny Urząd Miar.

Układać w porządku wielkości liczb tytułowych.

Cena 10 groszy.

3.9.1936.

Nr 1256.

